

Engin Erkiner: Kisa sure once NATO'nun kurulusunun 60. yildonumu Strassbourg'da "kutlandi". Kutlama toreni protestolar ve gostericilerin polisle catismasi esliginde yapildi.

NATO buyumus ve 28 uyeye ulasmis durumda. Buna Fransa'nin NATO'nun askeri kanadina donmesini de eklemek gerekir. NATO'nun dusmani kim, amaci nedir?

1991'de SSCB'nin tarihe karismasindan baslayarak NATO varligini surdurebilmek icin amac slkintisi cekmeye basladi. Artik sosyalist blok varolmadigina gore NATO kime karsi neyi koruyacakti?

Bu arada imdada Yugoslavya yetisti. Yugoslavya savasi NATO'nun ilk yeni savasidir. Amac teorik olarak degil, ama "durumdan vazife cikartilarak" saptanmistir: Eski sosyalist ulkeleri NATO saflarina çekmek...

Bu faaliyet genel bir "guvenlik" soylemiyle yurutuluyordu. Eski sosyalist ulkelerin –en azindan Avrupa'da bulunanlarin" yönetimleri de, Rusya Federasyonu'na karsi guvence saglayacagi dusuncesiyle NATO uyesi olmaya fazlasiyla istekliydiler.

Burada NATO uyeliginin ekonomik yanina da dikkat çekmek gerekir. Yeni NATO uyesi olan bir ulke, basta ABD olmak uzere silah ihrac eden emperyalist ulkeler icin yeni pazar demektir. Silahli kuvvetlerin NATO standartlarına uygun olarak yeniden duzenlenmesinin yani sira, hafif ve agir silahlarinin da buna uygun olarak degistirilmesi gereklidir.

Bu ne demektir?

Sosyalist donemin MIG ucaclari satilacak ya da atilacak, yerlerine ABD, Almanya ya da Fransa'dan savas ucaclari alinacaktir. Benzer bir durum otomatik silahlardan tanklara kadar gecerlidir.

Bir ordunun bastan asagiya yeniden donatilmasinin ne kadar buyuk bir masraf gerektirecegi kolayca tahmin edilebilir.

NATO'nun yeni sekillenen islevi, "enerji kaynaklarini guvence altına almak" olarak ifade ediliyor. Bunlar petrol ve dogal gaz kaynaklaridir ve agirlikla bulunduklari bolgeler de Ortadogu, Kafkasya ve Orta Asya'dir. 1990 yilindan beri "genis Ortadogu" olarak da adlandirilan bu bolgenin iyi denetlenmesi sadece ABD icin degil, Fransa-Almanya-Ingiltere basta olmak uzere surekli ve guvenilir enerji kaynaklarına ihtiyac duyan butun Bati ulkeleri icin onemlidir. Bu baglamda Almanya eski Savunma

Bakani Struck'un "Almanya'nin cikarlarinin savunulmasi Hindukus daglarinda baslar" demesi ayri bir anlam kazanir.

Bu alandaki en buyuk rakip Rusya Federasyonu'dur. Bu ulke, sosyalizm sonrasi donemde de buyuk guc olmasini, en basta genis enerji rezervlerine sahip olmasina ve bunlarin nakil kanallarini denetleyebilmesine borcludur.

Zengin petrol ve dogalgaz kaynaklarini denetlemek yetmez. Buradan elde edilen enerjinin Bati ulkelerine tasindigi petrol ve dogalgaz boru hatlarinin da denetlenebilmesi gerekir. Bati ulkeleri ile Rusya Federasyonu arasinda bu alanda son 15 yilda belirgin bir cekisme vardir.

Bir yandan Rusya Federasyonu'nun bu alandaki buyuk ustunlugu kabul edilerek onunla ozel iliski gelistirilmekte, ote yandan ise ondan bagimsiz olarak enerji kaynaklarina ulasmaya calisilmektedir.

Almanya'nin bu konudaki tutumu aydinlaticidir. Bu ulkenin Rusya Federasyonu ile petrol ve dogal gaz alimi konusunda onemli anlasmlari bulunuyor. Almanya, ek olarak, karadan gelen boru hatlari Polonya'dan gectigi, bu ulkenin ABD'nin yakin muttefiki olmasi nedeniyle guvenilmezliginden dolayi, Rusya Federasyonu ile ek anlasma yapmistir. Bu anlasma uyarınca, iki ulke arasinda Kuzey Denizi'nden gecen dogrudan bir enerji nakil hattı kurulmaktadır.

Polonya ve Almanya'nin Avrupa Birligi uyeleri olmasi, her ulke burjuvazisinin kendi cikarini dusunmesini engellemiyor.

Almanya, ek olarak, ABD ve diger emperyalist ulkelerle birlikte, Rusya Federasyonu'nun denetimi disinda kalan enerji kaynaklarina ve boru hatlarına ulasmak ya da bunlari inş etmek pesindedir.

Bu konuda kilit iki ulke Azerbaycan ve Afganistan'dir.

1990'li yillarin basindan itibaren Turkiye, ABD ile birlikte Orta Asya ulkelerini –ozellikle buyuk enerji kaynaklarina sahip olan Kazakistan ve Turkmenistan'i- Rusya Federasyonu'nun denetiminden cikarmak icin cok ugrasti, ancak istenilen oranda basarili olamadi. Kazakistan petrol vermedigi icin buyuk umutlar baglanan Baku-Ceyhan boru hattı dusuk kapasiteyle kullanilabiliyor.

Yeni umut Turkmenistan dogal gazini Hazar Denizi'nin altindan gecen boru hattı vasitasiyla, Azerbaycan ve Turkiye uzerinden Bati Avrupa'ya ulastiracak Nabucco hattindadir. Ne ki, Rusya Federasyonu da Turkmenistan'dan kuzeye giden bir dogal gaz boru hattı inş ettiginden, Nabucco'nun da –yapilabilse bile- yeterli kapasiteyle calisabilecegi kuskuludur.

Orta Asya'da Rusya Federasyonu ile kiran kirana bir savas suruyor. Rusya, elindeki bazi mevzileri kaptirmakla birlikte, bu savasta agir basan taraf durumundadir.

Ya Afganistan...

Irak'taki savas bir "NATO savasi" olmamasina karsin, Afganistan'daki boyledir. Dahasi, Afganistan'daki durum, Irak'tan daha kotudur.

ABD Devlet Baskani Obama, "NATO Afganistan'daki savasi kaybetmek uzere dir" derken, bunu soylemek istiyor. Afganistan'da -Turkiye dahil- cok sayida NATO uyesinin askeri bulunuyor. Bu ulkede isgalcilere karsi savasan degisik orgutler var. Hepsinin adini saymak yerine, genelleme yaparak birisinin adini kullanip Taliban diyelim...

Bu orgut -ya da orgutler demeti- NATO'ya karsi savasta simdiye kadar basarili oldu. O kadar ki, yedi yil once "Afgan kadinlarini esaretten kurtarmak" amaciyla bu ulkeyi isgal eden ABD, Ingiltere ve diger ulkeler, zaman icinde Taliban'in etkisini kirabilmek icin artan oranda Sariat duzenini benimsemek zorunda kaldilar. Yine de basarili olamadilar.

Bir Ingiliz generalinin belirttigi gibi, "bu ulkede askeri zafer mumkun degil, karsitlarimizla oturup anlasmak lazim"...

Basta ABD ve oteki emperyalist ulkeler olmak uzere Afganistan'in NATO icin buyuk onemi nereden kaynaklaniyor?

iki neden sayilabilir:

Birincisi: Ulkenin stratejik konumudur. Afganistan, Orta Asya'yi ve Cin Halk Cumhuriyeti'ni denetleyebilecek konumdadir. Bu ulkede denetimi ele geciren, sadece Rusya Federasyonu ile Kazakistan ve Turkmenistan arasinda yapilan boru patlarini degil, Cin Halk Cumhuriyeti'ne Orta Asya ulkelerinden giden enerji nakil hatlarini da denetleyebilir.

Tacikistan'in, Rusya Federasyonu'nun baskisi sonucu, ABD'nin kullanimina tahsis ettigi askeri ussu kapatmasi, Afganistan'in stratejik onemini daha da artirdi.

Ikincisi: Eski bir plan var: Orta Asya ulkelerindeki petrol ve dogal gazin, Afganistan'dan gececek boru hatlariyla denize ulastirilmesi ve buradan da gemilerle Bati ulkelerine tasinmasi...

Bu hattin yapilabilmesi icin ulkede kesin denetim saglanmasi gerekiyor, bu da yapilamiyor.

Okur, yukarida anlatilanlardan hareketle, Turkiye'nin 1990'li yillarin basindakine benzer yeni bir yukselisini saptayabilir.

Turkiye, 1991-2000 yillari arasinda, ABD destegiyle Kafkasya ve Orta Asya'ya girmeye calisti. Bu donemde Turkiye ozellikle askeri bir bolgesel guc olarak one cikti.

Rusya Federasyonu ile girilen mucadelenin kaybedilmesi ve ABD'nin Irak'i isgal ederek kendisinin de bolgede yer almasi sonucu, 2000'li yillarda bu konumunu kaybetti.

Simdi eskisinden daha farkli bir baglamda yeniden yukseliyor.

Yeni pan islamizmi ve Obama'nin Turkiye ziyaretini bu cercevede degerlendirmek gerekir.

Baska bir yazinin konusudur...